

Філоненко Артур

ГРИБИ-КСИЛОТРОФИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЛІСОВІ НАСАДЖЕННЯ У ЗВ'ЯГЕЛЬСЬКОМУ НАДЛІСНИЦТВІ ФІЛІЇ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС».....

Чемерис Інґріда, Ключка Світлана, Горбенко Наталія, Заячук Василь
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОТИПОЖЕЖНОГО ЗАХИСТУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....

Швиденко Інна

АНАЛІЗ АСОРТИМЕНТУ РОСЛИН В КВІТНИКОВОМУ ОФОРМЛЕННІ САДУ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА МІСТА ХАРКІВ.....

Шидловська Анна, Вирович Лілія

БОТАНІЧНА ПАМ'ЯТКА ВОЛИНІ «ДУБ БОРЕСЛАВА ПРУСА».....

Шовкун Олена

РОЛЬ ПАРТНЕРСЬКОЇ ІНТЕРВІЗІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВІДКРИТОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ.....

Юрків Зіновій, Блистів Василь, Єлісавенко Юрій Анатолійович, Скольський Ігор, Гула Людмила

ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПОСТІЙНОЇ ЛІСОНАСІННЕВОЇ БАЗИ ЯК ОСНОВА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ В УКРАЇНІ.....

Ющик Віта, Румянцев Максим

ПОКАЗНИКИ РОСТУ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ, СТВОРЕНИХ У РІЗНИХ ТИПАХ ЛІСОРΟΣЛИННИХ УМОВ, У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....

Якуба Марина

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ОЗЕЛЕНЕННЯ І БЛАГОУСТРОЮ УРБАНІЗОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА.....

Яценко Юрій, Яценко Віталій, Черепанський Владислав

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА – ГАРАНТІЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ.....

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ОЗЕЛЕНЕННЯ І БЛАГОУСТРОЮ УРБАНІЗОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА

Якуба Марина Станіславівна, канд. біол. наук, доцент

доцент кафедри садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

6382652@gmail.com

Анотація. *Висвітлено деякі актуальні тенденції та перспективні напрями у сучасному озелененні та благоустрої міських середовищ України в умовах складних суспільно-політичних подій, глобальних кліматичних змін та посилення антропо-техногенного пресингу на рослинність урбанізованого середовища. Аргументовано доцільність та позитивні риси запровадження нових підходів до заходів з сучасного озеленення міських територій. Окреслено основні напрями та перспективи озеленення урбанізованого середовища з використанням екологічних підходів і принципів створення природних садів.*

Ключові слова: *природні сади, квітучі газони, гравійні та дощові сади, малодоглядні сади, тенденції в озелененні, благоустрій урбанізованих середовищ.*

Abstract. *Some current trends and promising directions in modern landscaping and improvement of urban environments in Ukraine are highlighted in the context of complex socio-political events, global climate change and increased anthropogenic and technogenic pressure on the vegetation of the urban environment. The feasibility and positive features of introducing new approaches to measures for modern landscaping of urban areas are argued. The main directions and prospects for landscaping the urban environment using ecological approaches and principles of creating natural gardens are outlined.*

Key words: *natural gardens, flowering lawns, gravel and rain gardens, low-maintenance gardens, trends in landscaping, landscaping of urban environments.*

Постановка проблеми. Складні суспільно-політичні події, активні військові дії та значні кліматичні зміни, що останнім часом постійно відбуваються на теренах України, створюють умови дестабілізації ситуації в усіх сферах діяльності людини. Досить чітко ці проблеми простежуються в межах озелених територій урбанізованих середовищ, де умови існування рослинного та тваринного населення докорінно змінюються і часто є екстремально жорсткими та вкрай несприятливими для виживання та вдалого функціонування окремих живих організмів та екосистем [1; 4; 8]. Такі негативні зміни потребують швидкої, своєчасної та виваженої реакції щодо запровадження

приспосувальних та кліматооптимізуючих заходів із забезпечення умов комфортного проживання населення України. На сьогодні ученими запропоновано низку цікавих і перспективних підходів, актуальних тенденцій та шляхів оптимізації розвитку озеленення і благоустрою урбанізованого середовища, серед яких природні, малодоглядні, гравійні і дощові сади, квітучі газони тощо [2]. Усі ці запропоновані рішення мають свої особливості та переваги і потребують детального вивчення та опрацювання з точки зору перспектив високорезультативного практичного запровадження та тривалої експлуатації в межах урбанізованих територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно результатів численних досліджень, система озеленення населених місць та ландшафтного дизайну постійно змінюється та еволюціонує разом з неперервним динамічним розвитком суспільства та усіх сфер, пов'язаних з його функціонуванням [1; 4; 12]. Усі тенденції, що спостерігаються у розвитку людства безумовно відбиваються на особливостях організації довкілля, що проявляються у трендах та антитрендах організації озеленення територій та їх благоустрою [9; 10].

Сучасні дослідники та фахівці різних сфер та галузей висвітлюють популярні і актуальні напрямки та тенденції озеленення довкілля у численних наукових працях, досліджуючи їх з точки зору екологічного підходу, пошуку дизайнерських рішень, мистецького сприйняття, рекреаційного функціоналу, етнічних, архітектурних та інших ракурсів сприйняття і бачень [7]. Ці підходи принципово різняться і використовують у якості основи різні погляди, світогляди та площини розуміння і усвідомлення взаємозв'язків природи, людини та техногенного прогресу [5].

Мета дослідження - розкриття особливостей і сенсів найбільш популярних та перспективних тенденцій у плануванні та впровадженні заходів з озеленення для створення найбільш сприятливого рекреаційного та санітарно-захисного середовища в умовах урбаністичних осередків, здійснення спроби осмислення, узагальнення та функціонального аналізу напрямків сучасної системи озеленення. З метою досягнення поставленої мети у роботі використано методи аналізу та синтезу наявної інформації щодо сучасних аспектів розвитку напрямів озеленення та благоустрою урбанізованого середовища та окреслення їх перспектив.

Результати дослідження. Сучасне озеленення як України так і інших країн світу стикається з низкою викликів, що потребують вчасного та ефективного реагування і впровадження дієвих практичних кроків. У зв'язку зі змінами ціннісної системи людства та можливостей і потреб населення, наразі в озелененні населених місць чітко прослідковується потреба вдалого синтезу таких основних явищ як натуралізація або зближення з природою і прагнення до модернізації та запровадження технологічності

процесів [2; 11].

Одним з важливих напрямів озеленення населених місць є екологічний підхід, що принципово збігається з поняттям створення природного саду [6; 8; 9]. Основна тенденція цього напрямку полягає у необхідності максимально повного врахування сукупності екологічних факторів та природних характеристик територій, що підлягають озелененню.

Основним сенсом цього підходу є не жорстке підкорення та трансформація існуючого природного середовища, а розумне підлаштування процесів та етапів озеленення під обставини, що склалися та потреби населення і задуми ландшафтних дизайнерів і озеленювачів [3; 5]. Варто зазначити, що наявні екологічні характеристики місцевості були сформовані впродовж тривалого часу в результаті постійного взаємовпливу сукупності факторів довкілля і є досить стійким до сучасних кліматичних змін. Беручи до уваги цей факт, екологічний підхід в озелененні може бути реалізований запровадженням низки заходів, одним з яких є використання місцевих, витривалих та стійких рослин. Прикладом такої аборигенної рослинності у степовій зоні України можуть виступати злакові рослини та ґрунтопокривні види, що не потребують додаткового зволоження в умовах стрімкої аридизації клімату. Перспективними при створенні природних садів є місцеві рослини-оліготрофи, які добре вегетують на бідних на поживні речовини ґрунтах і при цьому виступають як високодекоративні елементи штучно створених об'єктів озеленення.

Саме за принципом екологічного підходу можуть бути створені малодоглядні сади, що в силу своєї невибагливості та толерантності до екологічних факторів, не потребують значних фінансових витрат і залучення великих обсягів доглядових заходів та фізичної сили. Такі сади чудово підлаштовуються під місцеві умови, мають високу декоративність і гармонійно виглядають на тлі міського оточення [13].

Цікавим втіленням інноваційного напрямку в озелененні є використання ідеї створення гравійних садів, які з успіхом і без зайвих витрат можна влаштувати на девастованих ґрунтах, майданчиках забруднених будівельним сміттям або забруднених урбаноземах без здійснення складних рекультиваційних заходів, використовуючи при цьому посухостійкі та невибагливі рослини. Водночас, за умов надмірного зволоження або при наявності проблем з водовідведенням опадових вод, в межах міст доречними та функціонально дієвими є дощові сади. Такі сади влаштовують з вологолюбних рослин висаджених на штучно створених заглибленнях в межах міської забудови. У ці заглиблення стікає зайва вода, що не встигає просочитися у міські ґрунти під час опадів або сніготанення, за таких умов ця волога є продуктивною і максимально повно використовується рослинністю не завдаючи руйнівної дії міському середовищу [3; 13].

Досить цікавим є сучасний підхід до створення трав'янистих покривів в межах

міста. Оскільки наразі відмічається тенденція до кардинальних кліматичних змін, що проявляються здебільшого посиленням посушливості, актуальною проблемою є підбір посухостійких газонних рослин. Як показує досвід, злакові рослини у складі газонів, створених за класичними методиками не є достатньо стійкими до цих змін, і за умов браку водних ресурсів та нагальної необхідності їх заощадження не являють собою оптимальний варіант фітоценотичного складу газонів. Наразі досить перспективними є газони з квітучого різнотрав'я, яке в процесі вегетації створює високодекоративний ефект та сприятливе середовище для приваблення та розмноження комах запилювачів. До цього ж такі газони посухостійкі за рахунок зімкненого пологуга та не потребують ретельного догляду (багаторазового поливу, удобрення та викошування), на відміну від злакових газонів [7; 10].

Створення рослинних угруповань за екологічним принципом передбачає залучення до видового складу рослин різних життєвих форм, що сприяє формуванню у таких екосистемах міцних біогеоценотичних зв'язків і забезпечує стійкість насаджень. Наявність чагарників у парках міста забезпечує можливість існування у них комахоїдних птахів, які успішно знищують комах шкідників і, повністю або у значному ступені, відкидають потребу використання шкідливих хімічних засобів боротьби зі шкідниками.

Отже, використання різних напрямків озеленення, які підпорядковуються загальній тенденції екологічного підходу і створення природних садів, доволі чітко відповідає гаслу сучасних актуальних тенденцій та перспективних напрямків озеленення щодо існування саду для людей, а не людей для саду.

Висновки та перспективи подальших наукових пошуків. Сучасні зміни у довкіллі, втрата тісних зв'язків мешканців міста з природним середовищем і загострення проблеми оптимізації урбанізованих територій актуалізують питання, щодо пошуку нових підходів та методів в озелененні міського середовища і створенні сприятливих умов для комфортного проживання містян. Існуючі тенденції та перспективні рішення у галузі озеленення міських територій мають низку переваг та є доречними в умовах глобальних кліматичних змін. Більшість з запропонованих сучасних шляхів покращення середовища проживання містян шляхом запровадження заходів з озеленення міських територій є природоорієнтованими та виступають у якості складової частини загального екологічного підходу до формування тісних зв'язків у системі «природне середовище-людина-міське середовище».

Перспективною подальших наукових досліджень є використання наукового підходу для пошуку, розробки, апробації та впровадження нових, ефективних і дієвих підходів та рішень щодо запровадження заходів з озеленення міських осередків в умовах безперервних трансформаційних змін різного ступеню та походження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко І.М. Інноваційні технології в ландшафтному проектуванні та дизайні: навч. посіб. / І.М. Бойко, Т.І. Серединська. Херсон : Вид-во ХДУ, 2015. 228 с.
2. Варивончик А. Тенденції та перспективи ландшафтного дизайну. Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство», 2025 Вип. 46, С. 221–227. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.46.2022.258799>
3. Іваницький О.А., Родіонова В.Ю., Любарець Н.О. Ландшафтний дизайн: навч. посіб. Київ : НУБіП України, 2013. 304 с.
4. Інноваційні технології в ландшафтному проектуванні та благоустрої міст: монографія; за заг. ред. І.Г. Ковальова, І.І. Ткаченко, А.В. Чепурного. Київ: Аграр Медіа Груп, 2012. 304 с.
5. Ковальов І.Г., Дудка В.П., Ільєнко В. П. Ландшафтне проектування: навч. посіб. Київ: Аграр Медіа Груп, 2005. 336 с.
6. Мигаль, С. П., Сомар, Г. В. Інвайронментологія та дизайн – основа формування соціосистемного середовища в контексті сталого розвитку. Україна: Схід-Захід – проблеми сталого розвитку, Матеріали другого туру Всеукраїнської науково-практичної конференції (Т. 1, с. 201-203). 2011, 24–25 листопада. Редакційно видавничий центр НЛТУ України
7. Рекомендації з ландшафтного проектування, благоустрою територій та озеленення населених пунктів; за ред. В.В. Гацуляка та ін. Київ: Вид-во НУБіП України, 2014. 300 с.
8. Тесленко В. Інноваційні технології у ландшафтному дизайні: збереження навколишнього середовища та створення комфортного простору у післявоєнний час. Новий колегіум. Освіта та суспільство. 2023. Вип. 4. С. 35-40. DOI: 10.30837/nc.2023.4.35
9. Якуба М. С. Застосування екологічних принципів у озелененні міст // ХІМІЯ, БІОТЕХНОЛОГІЯ, ЕКОЛОГІЯ ТА ОСВІТА: Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (15-16 травня, 2024 р.). Полтава, 2024. С. 158-161.
10. Якуба М.С. Антитренди у сучасному озелененні населених місць України // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих учених і науково-педагогічних працівників, 23 травня 2024 р. / Редкол.: Непочатенко О. О. (відп. ред.) та ін. Умань: ВПЦ «Візаві», 2024. С. 129-133.
11. Landscape architecture trends for 2021 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://architizer.com/blog/inspiration/industry/landscape-architecture-trends-2021/>
12. Sustainability in Landscape Design. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.gardenista.com/posts/sustainability-in-landscape-design/>

13. Landscape Architecture and Environmental Sustainability [Электронный ресурс].

Режим доступа: https://www.researchgate.net/publication/330541295_Landscape_Architecture_and_Environmental_Sustainability

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

EDUKACJA I NAUKA LEŚNA: STAN, PROBLEMY I PERSPEKTYWY ROZWOJU

*Zbór materiałów VII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej Internetowej
(21.03.2025)*

ЛІСІВНИЧА ОСВІТА І НАУКА: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*Збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(21.03.2025)*

Redakcja naukowa:

**Ihor Ivaniuk
Piotr Ponichtera
Janusz Lisowski**

Наукова редакція:

**Ігор Іванюк
Пьотр Поніхтера
Януш Лісовський**

**Łomża – Małyn
Ломжа – Малин
Wydawnictwo: MANS w Łomży, 2025**

**Małyński Koledż Zawodowy, Ukraina
Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska**

**Малинський фаховий коледж, Україна
Міжнародна академія прикладних наук в Ломжі, Республіка Польща**

Redakcja naukowa: Ihor Ivaniuk, Piotr Ponichtera, Janusz Lisowski

Наукова редакція: Ігор Іванюк, Пьотр Поніхтера, Януш Лісовський

Edukacja i nauka leśna: stan, problemy i perspektywy rozwoju: zbiór materiałów VII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej Internetowej, Łomża – Małyn, 21.03.2025 r. / Redakcja naukowa: Ihor Ivaniuk, Piotr Ponichtera, Janusz Lisowski. Część 1. Małyn: Małyński Koledż Zawodowy, Ukraina; Łomża: Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska. Wydawnictwo: MANS w Łomży, 2025. 450 s. [wydanie elektroniczne].

Лісівнича освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку : збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Ломжа – Малин, 21.03.2025 / Наукові редактори: Ігор Іванюк, Пьотр Поніхтера, Януш Лісовський. Частина 1. Малин: Малинський фаховий коледж, Україна; Ломжа: Міжнародна академія прикладних наук в Ломжі, Республіка Польща. Видавництво: MANS w Łomży, 2025. 450 с. [електронне видання].

Recenzenci:

prof. dr hab. Yurii Haida, Uniwersytet Narodowy «Politechnika Czernihowska», Ukraina;
dr inż. Jolanta Puczel, MANS w Łomży, Rzeczpospolita Polska.

Rada Redakcyjna:

prof. dr hab. Ihor Ivaniuk, Małyński Koledż Zawodowy, Ukraina;
prof. dr hab. Yaroslav Fuchylo, Małyński Koledż Zawodowy, Ukraina;
dr inż. Piotr Ponichtera, prof. MANS w Łomży, Rzeczpospolita Polska;
dr inż. Janusz Lisowski, prof. MANS w Łomży, Rzeczpospolita Polska;
mgr Taisa Hanzhaliuk, Małyński Koledż Zawodowy, Ukraina.

ISBN 978-83-68480-06-1

DOI: <https://doi.org/10.58246/AKEG9178>

Zbiór powstał z gotowych materiałów, opublikowanych pod redakcją autorów. Autorzy ponoszą wyłączną odpowiedzialność za treść i dokładność publikowanych materiałów oraz zgodność z ogólnie przyjętymi zasadami uczciwości akademickiej. Wydawca nie ponosi żadnej odpowiedzialności za materiały przesłane do publikacji.

Zбірник сформовано з готових матеріалів, опублікованих за редакцією авторів. Автори несуть повну відповідальність за зміст і достовірність опублікованих матеріалів та дотримання загальноприйнятих принципів академічної доброчесності. Видавництво не несе жодної відповідальності за надані для публікації матеріали.

Wydawnictwo: MANS w Łomży

© Małyński Koledż Zawodowy, Ukraina, 2025

© Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska, 2025